

Caracterizarea personajului Ilie Moromete din opera Morometii scrisa de Marin Preda-a doua parte

Drama epica se axeaza, asadar, pe episoade semnificative: eforturile pentru achitarea "foncierei", pregatirea viitorului celor trei fii si al celor doua fiice, gasirea unei solutii pentru trimiterea lui Niculae la scoala. Pastrarea neatinsa a lotului de pamant primit dupa razboi insemna libertate, independenta de actiune, o conditie a "vechilor bucurii": discutii prelungite in poiana fierariei lui locan, ceasurile de visare ciudata de pe stanoaga podistei, drumurile incarcate de mari sperante la munte, senzatia ca lumea nu-i poate determina in niciun fel reactiile, discutiile cu oameni inteligenti cum era Cocosila etc.

Atacurile decisive vor veni din interiorul familiei (fuga lui Achim, Nila si Paraschiv cu caii si oile, neintelegerile cu Catrina, convingerea ca trebuie sa-l trimita pe Niculae la scoala) si il inconjoara treptat cu imense teritorii ale singuratatii, il izoleaza, fiindca jocul lui nu este inteles.

Catrina nu-i intelege suceala, calmul ("Esti mort dupa sedere si tutun"), Guica il crede un spoliator, iar la instigarea ei, cei trei baieti din prima casatorie, un tata nedrept. Darurile firii sale deosebite gasesc apreciere in ochii prietenilor din fieraria lui locan, cu care discuta politica, dar si ai primarului Aristide, de la care e nevoit sa se imprumute cu bani. Bucuria libertatii interioare, a spiritului insetat de contemplare, nu trebuie atinsa de indivizi ca Jupuitul (cel cu, fonciirea"), Aristide sau Tudor Balosu, ci sa se reverse in spiritele celor ca Dumitru lui Nae sau Cocosila, Tugurlan.

Fata de primii, arata o permanenta circumspectie, pentru a evita capcanele, ca sa biruie inteligenta in fata asaltului prostiei si patimii posesiunii, un joc complicat pana la epuizarea "victimei" in panza nuanțelor, a fineturilor psihologice (celebrele scene cu "fonciirea", cu Tudor Balosu, cu seful de post). Cand insa un nevoias ca Tugurlan ii cere un imprumut, subtilitatile sunt lasate la o parte pentru a nu-l jigni.

Ilie Moromete exercita asupra celor din jur fascinatie, marturisita, o terapeutica de tip aparte, prin magia cuvantului. Intors dintr-o calatorie la munte, unde fusese sa vanda porumb, povesteste, cu inflexiuni neobisnuite si o regizare neasteptata a efectelor, ce s-a intamplat (vezi si Patanghel, in povestirea O adunare linistita). Nu castigul il urmarea ("In sfarsit, fie si comert, dar sa fim intelesi ca nu asta este scopul"), ci altceva, un lucru neinteles de cei trei fii care "au inceput sa murmure ca a omorat caii si caruta de pomana si ca si-a batut joc de munca lor".

Si cu acest prilej exista un limbaj aparte, un metalimbaj, in care evenimentele proprii existente iau alte dimensiuni. Interesanta, asadar, opinia lui Eugen Simion, care vede in Ilie Moromete "un narator simbolic". "Naratorul simbolic" nu este altceva decat naratorul mitic, a carui ceremonie creeaza iluzia initiatica a intamplarilor exemplare, care nu vin de oriunde si trec spre oriunde, ci ordoneaza lumea, ii dau coerenta, o fac accesibila. Strategia oralitatii, de alt tip decat la Creanga sau Sadoveanu, accentueaza subtextul persuasiunii.